

THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN DU LỊCH TẠI XÃ ĐẢO TAM HẢI HUYỆN NÚI THÀNH, TỈNH QUẢNG NAM

Bùi Thị Tiên¹
Hò Thị Thanh Ly²

Tóm tắt: Quảng Nam không chỉ được biết đến là “Một điểm đến với hai Di sản Thế Giới”, mà đây còn là vùng đất nổi tiếng với nhiều bãi biển đẹp như Cù Lao Chàm, An Bàng, bãi biển Cửa Đại, Bình Minh, Hà My, Tam Thanh và gần đây là Tam Hải.... So với những địa điểm du lịch biển tại Quảng Nam, Tam Hải đã và đang bảo lưu hệ giá trị tài nguyên du lịch khá đặc sắc và khác biệt. Tuy nhiên, hoạt động phát triển du lịch ở đây vẫn còn khá nhiều bất cập thể hiện trên những khía cạnh như: chính sách quản lý du lịch, mức độ khai thác tài nguyên du lịch... Trên cơ sở nhận thức tiềm năng và đánh giá hiện trạng du lịch tại Tam Hải, bài viết bước đầu đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao chất lượng hoạt động du lịch tại đây.

Từ khóa: Du lịch, xã đảo Tam Hải, làng Bích họa Tam Hải.

1. Mở đầu

Hiện nay, du lịch biển đang là loại hình tài nguyên du lịch được khá nhiều du khách trên Thế Giới lựa chọn do ưu điểm nổi trội của nó. Tam Hải - hòn ngọc thô của Quảng Nam thỏa mãn đầy đủ các yêu cầu theo xu hướng phát triển mới về du lịch với bãi biển nước trong xanh, mồm bàn Than đẹp mê mẩn, hòn Mang, hòn Dừa huyền bí, người dân hiền lành, mến khách cùng những tài nguyên văn đặc trưng vùng biển. Đặc biệt hơn, làng Bích họa Tam Hải với các bức tranh sinh động về cảnh sắc biển Tam Hải đang thu hút sự chú ý của nhiều du khách trong và ngoài tỉnh.

Tuy nhiên, khung cảnh thiên nhiên hoang sơ cùng các giá trị nhân văn đậm nét ấy của Tam Hải vẫn chưa trở thành thương hiệu thu hút du khách. Trong khi du lịch đang góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống của cư dân ở Cù Lao Chàm và nhiều địa danh du lịch biển khác ở Quảng Nam, thì thu nhập chính của người dân Tam Hải vẫn là khai thác các sản phẩm từ biển. Những bất cập này đã và đang đặt ra nhiều vấn đề để Tam Hải có thể tận dụng được nguồn tài nguyên sẵn có nhằm cải thiện môi trường dân sinh.

2. Nội dung

2.1. Tiềm năng du lịch tại xã đảo Tam Hải (Núi Thành)

Xã đảo Tam Hải thuộc huyện Núi Thành, tỉnh Quảng Nam, cách thành phố Tam Kỳ khoảng 40 km về phía Đông Nam, với diện tích tự nhiên 1323 ha, dân số 2528 hộ, khoảng 8825 nhân khẩu

---

¹ . ThS. Khoa Văn hóa-Du lịch, trường Đại học Quảng Nam

² . ThS. Khoa Văn hóa-Du lịch, trường Đại học Quảng Nam

(tính đến tháng 12/2017)³, là một xã nghề cá ven biển với hơn 80% làm nghề khai thác thủy sản. Nằm tách biệt với đất liền, được bao bọc xung quanh với 3 mặt giáp biển và 1 mặt giáp sông Trường Giang, thông qua 2 cửa sông là Cửa Lở và cửa An Hòa. Tam Hải được hình thành bởi sự bồi đắp từ sông và biển mà thành, gọi là đảo nhưng thật ra Tam Hải cách đất liền chỉ một dòng sông, nơi đây tập trung nhất những tài nguyên thiên nhiên và nhân văn đặc trưng của vùng biển miền Trung, đồng thời mang những giá trị rất khác biệt chỉ có ở nơi đây.

2.1.1. Tài nguyên du lịch tự nhiên

Để đánh giá mức độ thu hút du khách của loại hình tài nguyên du lịch tự nhiên ở xã đảo Tam Hải, chúng tôi đã tiến hành điều tra cá nhân về mức độ hấp dẫn của cảnh quan, cũng như sự thuận lợi trong việc tiếp cận của các tài nguyên du lịch tự nhiên tại xã đảo này. Kết quả cho thấy như sau:

Bảng 1. Độ hấp dẫn của các tài nguyên du lịch tự nhiên tại xã đảo Tam Hải

TT	Điểm tài nguyên	Mức độ hấp dẫn		
		Rất hấp dẫn	Hấp dẫn	Ít hấp dẫn
1	Ghềnh đá Bàn Than - Hòn Mang - Hòn Dứa	X		
2	Bãi Bắc		X	
3	Bãi Nồm		X	
4	Cửa Lở			X
5	Hệ thống rạn san hô		X	
6	Rừng ngập mặn Tam Hải			X

Theo như bảng điều tra, cụm danh thắng “Ghềnh đá Bàn Than - Hòn Mang - Hòn Dứa” được đánh giá là hấp dẫn nhất tại Tam Hải. Điều này cũng phù hợp với thực tế vì nơi đây được công nhận danh thắng cấp tỉnh vào ngày 20/9/2017 và đang được quy hoạch đề nghị là Công viên Địa chất Quốc Gia. Mỗi địa điểm trong cụm danh thắng này đều có những ưu điểm riêng cần phát huy: Hòn Mang là đảo hoang, có dải cát dài gần 100m, rất phù hợp cho việc dựng trại, dã ngoại; hòn Dứa với ưu thế bãi biển đẹp, nước trong vắt; còn ghềnh đá Bàn Than được tạo nên bởi những khối đá đen trải dài hơn 2,5km quanh một hòn núi nhỏ cùng những hang hốc lạ kỳ, tựa như muôn vàn tác phẩm điêu khắc nằm giữa đất trời.

Cùng được đánh giá hấp dẫn, bãi Bắc là nơi du khách có thể ngắm bình minh vào mỗi buổi sáng mùa hè, hay bãi Nồm với những rặng dương, dừa xanh ngát có thể nghỉ mát ngắm biển, ngắm

³. Số liệu do Phòng Thống kê - UBND huyện Núi Thành cung cấp, số liệu chuẩn bị cho phát hành Niên giám thống kê của huyện Núi Thành hằng năm vào tháng 04.

hòn non bộ Ông Đụn, bà Che sau khi tham quan làng Bích họa Tam Hải. Hệ thống rạn san hô đa dạng nằm trong khoảng giữa về phía Bắc và phía Nam của cửa vũng An Hòa với 2 loài san hô là san hô gạc nai và san hô khối. Có 41 loài rong biển, 168 loài cá, có nhiều loài có giá trị kinh tế như cá hồng, cá mú, cá lạng, cùng với tôm hùm đỏ, tôm hùm sỏi hồng *Lutjanidae* và nhiều loài ốc đẹp...[2,6] có thể khai thác phục vụ khách lặn biển ngắm san hô và các sinh vật biển.

Được đánh giá kém hấp dẫn hơn các điểm tài nguyên trên, nhưng đây cũng là những điểm đến tạo thêm sự đa dạng cho khách lựa chọn, với cửa Lở là đường cửa biển, một trong những di tích còn sót lại sau những cuộc tập chiến của vua Hồng Đức, còn rừng ngập mặn Tam Hải với diện tích 21,37 ha (2010) với các loài thực vật đặc trưng như bần trắng, mắm biển, mắm đen, vẹt đen, Giá, Cóc trắng, Tra...[2] hứa hẹn đem đến cho khách một trải nghiệm du lịch sông nước vùng ngập nước.

2.1.2 . Tài nguyên du lịch nhân văn

Tương tự với tài nguyên du lịch tự nhiên, chúng tôi cũng đã tiến hành điều tra cá nhân về độ hấp dẫn của tài nguyên du lịch nhân văn tại xã đảo Tam Hải dựa trên tiêu chí về tính đặc sắc giá trị văn hóa, lịch sử, nghệ thuật...và sự thuận lợi trong tiếp cận. Kết quả điều tra ban đầu của chúng tôi cho thấy:

Bảng 2. Độ hấp dẫn của các tài nguyên du lịch nhân văn tại xã đảo Tam Hải

TT	Điểm tài nguyên	Mức độ hấp dẫn		
		Rất hấp dẫn	Hấp dẫn	Ít hấp dẫn
1	Giếng nước cổ Chămpa		X	
2	Nghĩa địa cá ông		X	
3	Những câu chuyện của Thủ Thiệm		X	
4	Khung cảnh làng chài yên ả một mực, con người chân chất, mến khách	X		
5	Ẩm thực đặc trưng (hải sản, các món ăn dân giã		X	
6	Làng nghề truyền thống ...làm xơ dừa, mắm, muối			X
7	Làng Bích họa Tam Hải	X		

Theo bảng điểm tra, làng Bích họa nằm ngay trung tâm thôn Thuận An, sát bên cạnh mỏm đá Bàn Than, gồm hơn 20 bức bích họa đầy màu sắc và khá sinh động là địa điểm được nhiều du khách yêu thích, được đánh giá rất hấp dẫn. Làng Bích họa này là kết quả của 25 sinh viên khoa Kiến trúc - Trường Đại học Bách Khoa Đà Nẵng thực hiện trong hơn 2 tuần vào tháng 7/2017. Các bức vẽ với đề tài liên quan đến cuộc sống, con người và cảnh vật của người dân xã đảo đã làm cho làng quê bình dị này càng thêm quyến rũ và thu hút khách. Cùng với làng Bích họa mới được hình

thành này, thì khung cảnh làng chài yên ả mộc mạc, con người chân chất, mến khách, cuộc sống giản dị, nhẹ nhàng và chậm rãi chứ không hề xô bồ, vội vã như ở các đô thị lớn thật sự có thể trở thành đặc điểm riêng có của Tam Hải. Du khách sau những giờ làm việc mệt mỏi, đã có được khoảng không gian đầy tĩnh lặng để nghe âm thanh của sóng vỗ, cảm nhận những cơn gió mát rượi mang vị mặn của biển. Việc bảo tồn nguyên dạng không gian này đóng vai trò vô cùng quan trọng để tạo nên sự khác biệt trong các sản phẩm du lịch biển của Tam Hải.

Đặc trưng du lịch biển của Tam Hải còn được phát huy thông qua những giá trị văn hóa nhân văn vô cùng sâu sắc. Đó là nghĩa địa cá ông tọa lạc tại bãi Bắc, trên vùng cát trắng rộng, giữa rừng dương vi vu trong gió. Đây là nghĩa địa cá Ông có quy mô lớn nhất trên toàn quốc, đã được công nhận di tích lịch sử văn hóa cấp tỉnh. Mộ được đắp thành từng nấm to nhỏ khác nhau, phía trước đặt phiến đá ong để đánh dấu. Nơi đây hiện có 529 ngôi mộ của Ngài cá ông đã lụy vào bờ biển Tam Hải từ hơn 500 năm qua và đặc biệt tại trung tâm nghĩa địa có mộ Ông cá được vua Thiệu Trị phong sắc Ngọc Long nưong nưong. Vào ngày 20 tháng giêng hàng năm, tại đây diễn ra đại lễ tế cá Ông cũng là lễ tế thần Nam Hải, lễ cầu ngư và bây giờ cũng là lễ ra quân đánh bắt xa bờ vụ chính trong năm của ngư dân Tam Hải, lễ tế diễn ra ngay nghĩa địa cá Ông, rồi rước linh Ông ra cửa biển, nhúng lưới, cầu ngư để mong một năm làm ăn thắng lợi. [3,4]. Không những thế, dấu tích văn hóa Chăm ở Tam Hải được thể hiện qua giếng nước cổ Chăm ra đời vào hơn 1.000 năm trước với nguồn nước rất trong và ngọt. Giếng cổ này có độ sâu khoảng 10m, đường kính 1,3m, chung quanh xây tường bê tông, lối vào dựng 2 trụ biểu, đây là bằng chứng về sự hiện diện của nền văn hóa Champa trên vùng đất này[4]. Ngoài ra, Tam Hải còn được biết là quê hương của Thủ Thiệm (Nguyễn Tấn Nhơn)⁴, một nhân vật văn hóa dân gian độc đáo có thật và là nguyên mẫu nhân vật của nhiều giai thoại, đáng được xếp “cùng chiểu” với những nhân vật hiếm hoi, đặc sắc trong kho tàng truyện cười dân gian Việt Nam như: Trạng Quỳnh, Trạng Lợn, Ông Ó, Bác Ba Phi [9]. Không chỉ tham quan, ngắm cảnh đẹp mà còn nơi đây còn có nhiều món ăn ngon và hấp dẫn với các sản phẩm được chế biến từ hải sản như cua, ghẹ, tôm hùm, các loại cá, hào, mực, ... vừa có vị ngon ngọt của hải sản tươi sống vừa có giá trị dinh dưỡng cao. Bên cạnh đó, còn có những món ăn đặc trưng của người dân xứ Quảng như mì Quảng, bánh bèo, bún mắm, chè,...

Mặc dù không có tính hấp dẫn cao đối với nhiều du khách, nhưng một số làng nghề truyền thống bên cạnh nghề chính đánh bắt hải sản như nghề đan lát thủ công bằng vỏ dừa, nghề làm nước mắm nổi tiếng với nước mắm bà Chung, làm muối, nghề chài lưới, nghề khai thác nuôi trồng thủy sản ... cũng góp phần hình thành nên giá trị đặc trưng của tài nguyên du lịch nhân văn ở Tam Hải.

Những tài nguyên thiên nhiên và nhân văn đặc sắc và riêng có của vùng biển Tam Hải không những là thuận lợi và điểm nhấn cho du lịch Tam Hải, mà có thể trở thành cơ sở để phát triển các loại hình du lịch tham quan, khám phá, nghỉ dưỡng, trải nghiệm và sinh thái biển... tại khu vực này.

2.2. Thực trạng khai thác phát triển du lịch tại Tam Hải (Núi Thành - Quảng Nam)

⁴ . Một số sách vở, tài liệu khẳng định ông Thủ Thiệm quê ở xã Tam Hòa nhưng theo giải thích của ông Hữu Trần Ngọc Hữu, Chủ tịch UBND Tam Hải, trước năm 1975, xã Tam Hải có 7 thôn, bao gồm một phần đất của Tam Hòa hiện nay. Sau ngày đất nước thống nhất, để thuận lợi trong việc quản lý hành chính, phần diện tích này được gộp vào xã Tam Hòa. “Hiện nay, cháu chắt của ông Thủ Thiệm vẫn sinh sống tại xã Tam Hải”

Được ví là Lý Sơn, là hòn ngọc thô, là làng Bích họa thứ 2 ... của Quảng Nam, quả thật Tam Hải không hề kém cạnh về tài nguyên và cảnh sắc với bất kỳ bãi biển nào ở Quảng Nam, nhưng du lịch ở đây vẫn còn “im hơi lặng tiếng”. Vậy hiện tại Tam Hải đã thu hút khách đến với những sản phẩm nào, còn những gì hạn chế và nguyên nhân là gì?

Thứ nhất: Chính sách thu hút nhà đầu tư và phát triển hạ tầng giao thông phục vụ du lịch chưa được quan tâm đúng mức và quyết liệt

Chủ trương phát triển kinh tế theo hướng khai thác du lịch dựa trên tiềm năng sẵn có đã từng được đưa ra bàn bạc, thảo luận trong các cuộc họp của huyện và xã, cũng như kiến nghị lên các cơ quan thẩm quyền, song đến nay vẫn chưa triển khai được. Chính quyền huyện, xã đã một vài lần tổ chức cho các doanh nghiệp, đơn vị lữ hành đi tham quan, khảo sát nhằm giới thiệu, phát triển du lịch, nhưng chưa thấy tín hiệu khả quan do một số nguyên nhân và lớn nhất là về vấn đề giao thông nối liền xã đảo với đất liền. Năm 2000, công ty Việt Ngữ từng đầu tư xây dựng cơ sở vật chất tại đây, sau đó bỏ dở nửa chừng và kết quả là chỉ có khu resort *Le Domaine de Tam Hai* do Pháp đầu tư - đơn vị lữ hành duy nhất hoạt động trên địa bàn xã. Tiếp theo đó vào năm 2008 có dự án trị giá 2,5 tỷ USD dự kiến được đầu tư và sẽ giải tỏa trắng xã đảo này, nhưng sau đó không thực hiện do một số lý do chủ quan của chủ đầu tư [8]. Về giao thông liên thôn trong xã được bê tông hóa và khá thuận lợi trong di chuyển, xe du lịch khoảng 35 chỗ có thể di chuyển dễ dàng, nhưng có lẽ cản trở lớn nhất là điều kiện giao thông nối Tam Hải với đất liền. Tam Hải là xã đảo bốn bề là nước, muốn đến đây chỉ có thể đi bằng phà, có 2 hệ thống phà khách Tam Quang - Tam Hải và Tam Hòa - Tam Hải thuần túy phục vụ các hoạt động dân sinh, chưa đủ điều kiện để khai thác phục vụ du lịch. Thậm chí, khi xảy ra gió bão thì phà không chạy được, vùng này hầu như bị cô lập hoàn toàn. Chính sự bất tiện về giao thông và những chính sách, quy hoạch phát triển du lịch vùng này chưa được quyết liệt là nguyên nhân chính cho sự phát triển tự phát của du lịch Tam Hải ngày nay.

Thứ hai: Hoạt động du lịch chủ yếu là tự phát, sản phẩm du lịch đơn điệu

Khác với Cù Lao Chàm, cũng là một hòn đảo có nhiều nguồn tài nguyên tương tự như Tam Hải, tuy nhiên hoạt động du lịch diễn ra khá nhộn nhịp và là một thương hiệu du lịch biển đảo nổi tiếng. Có gần 40 doanh nghiệp tham gia hoạt động kinh doanh lữ hành - vận chuyển tuyến Hội An - Cù Lao Chàm với hơn 130 phương tiện gồm khoảng 125 ca nô và 9 tàu gổ với sức chứa hơn 3000 chỗ ngồi [7] đưa khách ra vào hòn đảo liên tục trong ngày, có đầy đủ các dịch vụ sẵn sàng phục vụ khách. Còn với Tam Hải, việc khai thác và phát triển du lịch còn là một khoảng trống, hoàn toàn do tự phát, chưa có một hoạt động xúc tiến, quy hoạch cụ thể hay nói cách khác là vẫn chưa có tổ chức bài bản về phát triển du lịch. Theo sự truyền miệng lẫn nhau hoặc qua hiệu ứng của diễn đàn xã hội facebook từ những du khách đã từng đến đây, những khách khác biết và tự động tìm đến, đa phần khách đến thường là dân địa phương ở Quảng Nam hoặc giới trẻ đi theo hình thức “phượt” và thường đi về trong ngày. Khi đến đây, khách thường tự túc phương tiện, tự “mày mò” đường đi thông qua người dân địa phương, sau khi đến thôn Thuận An sẽ dừng chân và tham quan, sản phẩm du lịch ở đây còn khá nghèo nàn và ít sự lựa chọn cho khách, khách thường tham quan một vài nơi và được phác họa dưới dạng 2 chương trình du lịch như sau:

Chương trình du lịch 1: Làng Bích họa Tam Hải - Bãi Nồm - Ghềnh đá Bàn Than

Chương trình du lịch 2: Làng Bích họa Tam Hải - Bãi Nôm - Hòn Mang - hòn Dứa - Ghềnh đá Bàn Than

Với chương trình 1: Khách tham quan, chụp ảnh tại làng Bích họa Tam Hải, sau đó khách đi chuyển sang bãi Nôm gửi xe, sử dụng dịch vụ nước dừa, ăn uống hải sản theo yêu cầu, nghỉ ngơi, tắm biển tại bãi Nôm, tham quan chụp hình tại ghềnh đá Bàn Than và kết thúc.

Với chương trình 2: Tương tự việc tham quan và nghỉ ngơi tại làng Bích họa Tam Hải và bãi Nôm như trên, thuyền đưa khách sang hòn Mang và hòn Dứa với giá 50.000 VNĐ/1 người. Khi sang đảo, khách tham quan, tắm biển, người lái thuyền lặn biển để bắt hải sản cho khách tự nướng và nấu theo sở thích, sau đó quay về lại hoặc có dựng lều tự mang theo và nghỉ qua đêm tại đây.

Với những nguồn tài nguyên khá nguyên vẹn và hoang sơ, Tam Hải đã thực sự cuốn hút, hấp dẫn du khách khi đến đây. Tuy nhiên lại ít có sự lựa chọn cho khách về sản phẩm, bởi những nguồn tài nguyên đưa vào phục vụ khách chỉ mới dừng lại chỗ làng Bích họa Tam Hải, mồm Bàn Than, hòn Mang, hòn Dứa, còn những nguồn tài nguyên khác vẫn còn bị lãng quên. Khách hầu như không được hướng dẫn hay giới thiệu về nét văn hóa vùng biển, về nghĩa địa cá Ông, những câu chuyện của Thủ Thiêm cũng như nét sinh hoạt hằng ngày của người dân chưa đến được với khách.

Thứ ba: Điều kiện đón tiếp khách chưa đáp ứng được nhu cầu

Dịch vụ lưu trú: Hiện tại chỉ có duy nhất 1 khu nghỉ dưỡng *Le Domaine de Tam Hai* do Pháp đầu tư gồm 12 villas được bao bọc bởi rừng dừa và phi lao, tách biệt với bên ngoài, có bãi biển riêng, tạo cho du khách không gian thư giãn khép kín giữa thiên nhiên, khu resort này hoạt động chủ yếu vào mùa hè và thu hút phần lớn khách Châu Âu. Ngoài ra còn có dịch vụ homestay tại thôn Thuận An, gọi là dịch vụ homestay nhưng thực ra đây là hoạt động tự phát của chỉ 4 hộ gia đình có thuyền đưa khách sang hòn Mang và hòn Dứa. Bên cạnh đó, diện tích nhà của 4 hộ này khá nhỏ, chỉ từ 50-100m² và các điều kiện sinh hoạt trong nhà chưa đảm bảo nên chưa thực sự đáp ứng nhu cầu của khách du lịch, các trang thiết bị, đồ dùng thì khách phải sử dụng chung cùng với chủ nhà. Đồng thời hiện tại số hộ tham gia vào các hoạt động phục vụ du lịch khoảng chừng 10 hộ, con số này còn quá nhỏ so với số hộ hiện tại của toàn xã là 2528 hộ⁵

Dịch vụ ăn uống: cùng chung hoàn cảnh như dịch vụ lưu trú, chỉ với 2 quán ăn phục vụ khách tại thôn Thuận An, phục vụ chủ yếu nước dừa, giữ xe và các món hải sản theo mùa, do 2 hộ gia đình làm tự phát, còn những thôn khác là các quán ăn bình dân để phục vụ người dân địa phương.

Thứ tư: Nhân lực phục vụ du lịch chính là người dân và chưa được hướng dẫn, đào tạo, số lượng tham gia còn ít.

Đội ngũ tham gia phục vụ cho khách du lịch đến đây tất cả đều là người dân, với cách sống giản dị và chân thật họ đã để lại rất nhiều ấn tượng và sự yêu mến của du khách, bởi họ cũng chính là tài nguyên - đại diện một phần cho cuộc sống của làng biển. Tuy nhiên tất cả họ đều chưa hề được đào tạo hay hướng dẫn để phục vụ du lịch, nên chưa có những kỹ năng cơ bản trong phục vụ khách. Vẫn chưa có quy hoạch và vận động người dân chuyển đổi nghề nghiệp sang lĩnh vực này, người dân chưa ý thức được tầm quan trọng và vai trò của du lịch trong cuộc sống nơi đây - rằng

---

⁵ Số liệu tự thống kê lại tại thôn Thuận An tháng 02/2018.

du lịch có thể khắc phục cho những yếu điểm về nghề đi biển, mang lại cuộc sống ổn định hơn. Do đó hiện nay hơn 80% dân số của xã vẫn sinh sống dựa vào nghề biển và sản phẩm biển, vẫn còn rất nhiều các áp lực lên biển mà đáng lẽ ra du lịch phát triển sẽ phần nào giúp được điều này. Có thể nói, nghề khai thác rong mơ biển với hơn 200 tấn mỗi ngày, nghề bắt tôm hùm gần những rạn san hô cũng là một trong số nguyên nhân phá hủy những tài nguyên này, việc phá các rừng ngập mặn làm địa nuôi tôm cũng đã làm suy giảm diện tích rừng ngập mặn nơi đây.

Thứ năm: Tình trạng rác thải tập trung tại một số bãi biển tại Tam Hải và chưa được đầu tư xử lý

Tam Hải là vùng hạ lưu của các sông Tam Kỳ, sông Vĩnh An, sông Trâu, sông Bến Ván, và một phần lưu vực sông Trường Giang ... do vậy nên nơi đây tập trung một lượng rác thải khá lớn từ thượng nguồn đổ về [2,6]. Đồng thời với đó là ý thức xả rác của người dân địa phương và khách du lịch đã dẫn đến một số bãi biển đặc biệt là bãi Nồm có nhiều thời điểm không thể tắm biển được. Hiện tại chỉ có hoạt động thu gom, phơi khô rồi đốt do các đợt tình nguyện của bộ đội hoặc sinh viên tình nguyện chứ chưa có những giải pháp lâu dài và mang tính chất thường xuyên, và đây chính là vấn đề đáng quan ngại cho môi trường và hoạt động phát triển du lịch nơi đây.

2.3. Một số giải pháp nhằm phát triển du lịch tại xã đảo Tam Hải (Núi Thành - Quảng Nam)

Dù chỉ mới được khai thác bước đầu, nhưng thiết nghĩ, nếu được triển khai nhân rộng, hoạt động du lịch sẽ tạo ra bước đột phá cho bộ mặt kinh tế xã hội và nguyện vọng của người dân về phát triển một khu du lịch tương tự Cù Lao Chàm sẽ không còn là mơ ước. Cùng với xu hướng nhu cầu du lịch Thế Giới ngày càng đa dạng với nhiều loại hình như: Du lịch bền vững, du lịch xanh, du lịch có trách nhiệm, du lịch cộng đồng gắn với xóa đói giảm nghèo, du lịch hướng về cộng đồng, hướng về thiên nhiên là những xu hướng nổi trội “hướng tới những giá trị mới được thiết lập trên cơ sở giá trị văn hóa truyền thống (tính độc đáo, nguyên bản), giá trị tự nhiên (tính nguyên sơ, hoang dã), giá trị sáng tạo và công nghệ cao (tính hiện đại, tiện nghi)” [1]. Từ các cơ sở trên, có thể nói, với tiềm năng sẵn có, Tam Hải hoàn toàn có thể đáp ứng đầy đủ những đòi hỏi của xu thế đổi mới về loại hình, sản phẩm du lịch. Điều này sẽ tạo ra động lực to lớn, góp phần tích cực thúc đẩy phát triển của kinh tế địa phương. Việc biến nơi này trở thành một trong những “trọng tâm phát triển” (pôle de croissance) [5] mới về du lịch của tỉnh Quảng Nam là điều hoàn toàn khả thi. Vậy nên, để du lịch Tam Hải có thể phát triển được, thiết nghĩ cần phải có một số giải pháp sau:

2.3.1 . Quy hoạch ưu tiên phát triển giao thông phục vụ du lịch cho xã đảo Tam Hải

Xuất phát từ khó khăn giao thông là cản trở lớn nhất, do đó trong việc giải bài toán về quy hoạch phát triển của huyện Núi Thành và xã đảo Tam Hải phải ưu tiên nghiên cứu về giải pháp nối liền 2 bờ tạo giao thông thuận lợi. Vì khoảng cách giữa Tam Hải và đất liền gần nên có thể lựa chọn xem xét việc đầu tư hệ thống phà lớn giống như hệ thống phà tại đồng bằng sông Cửu Long, tiện nghi hơn, đáp ứng được nhu cầu người dân và khách du lịch hoặc có thể khảo sát xây dựng hệ thống bãi thuyền du lịch khác. Khi hệ thống giao thông đảm bảo, thì các hoạt động kêu gọi đầu tư du lịch vào đây sẽ được các nhà đầu tư xem xét dễ dàng, tạo cơ sở phát triển du lịch.

2.3.2. Đa dạng hóa các sản phẩm du lịch gắn với hoạt động của người dân hòa vào những tài nguyên tự nhiên và nhân văn

Sẽ khác với những vùng biển khác về giá trị khai thác chủ yếu tắm biển, nghỉ dưỡng với các dịch vụ được chăm sóc “tận răng” và thể thao biển, Tam Hải với giá trị khá riêng biệt và khác lạ sẽ mang lại cho khách những trải nghiệm mới, ngoài những hoạt động tham quan thuần túy như hiện tại, cần đẩy mạnh hơn các hoạt động đưa người dân tham gia và nhắm vào giác quan thứ 6 giống giá trị muốn hướng đến trong chuỗi “six sense” đó là cảm xúc, cảm giác của khách. Vận dụng mô hình du lịch homestay trên cơ sở tổ chức và đầu tư các trang thiết bị cơ bản tạo sự thoải mái cho khách khi ở lại, để du khách không chỉ tham quan di tích, mà còn thực sự hòa mình, trải nghiệm đời sống thường nhật của cư dân bản địa. Du khách có thể dạo quanh và lặn biển ngắm các rạn san hô thỏa thích, hóa thân thành ngư dân tham gia câu cá, bỏ lưới, bắt cua, ghẹ, câu mực, hái rau mực..., chiều về, chế biến các loại hải sản tự tay mình “làm ra”, nhâm nhi chén rượu nghe các lão ngư hô bài chòi hoặc nghe kể những giai thoại về Thủ Thiêm. Hoặc ghé các nhà hàng thưởng thức các món ăn đặc sản và hải sản tươi sống nơi đây. Không những thế, buổi sáng khách có thể dậy sớm ra biển, hít thở không khí trong lành, và ngắm mặt trời mọc trên biển, buổi chiều cùng các lão ngư ngắm mặt trời như một quả cầu lửa khổng lồ từ từ chìm dần rồi mất hút dưới đáy đại dương, tham quan nghĩa địa Cá Ông, giếng nước Chấm, tham gia vào lễ hội Cầu Ngư, ghé thăm làng nghề làm xơ dừa. Đồng thời với thực trạng sạt lở và xâm thực vào đất liền từ 5-10m hàng năm, huyện Núi Thành đang có quy hoạch phát triển trồng dừa tại đây để ngăn chặn bất lợi từ thiên nhiên này, cùng với đó sẽ phát triển hoạt động giải trí gắn hướng phát triển du lịch sinh thái rừng dừa “Đảo dừa Tam Hải” tương tự như hoạt động du lịch tại rừng dừa Bảy Mẫu (Cẩm Thanh, Hội An) cũng là một điểm mới cho sản phẩm nơi đây.

Cụ thể có thể phát triển một số chương trình du lịch như sau:

Chương trình du lịch 1: *Trải nghiệm cuộc sống làng Chài - Một ngày làm ngư dân*: Làng Bích họa Tam Hải - Hòn Mang - Hòn Dừa - Lênh đênh trên biển (trải nghiệm làm ngư dân và ngắm hoàng hôn - Dịch vụ homestay)

Chương trình du lịch 2: *Khám phá văn hóa và danh thắng làng chài Tam Hải*: Giếng nước Chấm - Nghĩa địa cá ông - Làng Bích họa Tam Hải - Ghềnh đá Bàn Than - Thưởng thức ẩm thực

Chương trình du lịch 3: *Trải nghiệm cuộc sống trên đảo hoang*: Làng Bích họa Tam Hải - Bãi Nồm - Ghềnh đá Bàn Than - Hòn Dừa - Hòn Mang (lặn biển ngắm san hô và cắm trại trên hòn Mang)

Chương trình du lịch 4: *Non nước Tam Hải*: Làng Bích họa Tam Hải - Ghềnh đá Bàn Than - Rừng dừa - Rừng ngập mặn (xem cách nuôi tôm trên bạc và cát) - Thưởng thức ẩm thực

Chương trình du lịch 5: *Hòa mình vào đời sống tinh thần xứ đảo*: Giếng nước Chấm - Nghĩa địa cá Ông - Lễ hội Cầu Ngư (diễn ra vào ngày 20/1 âm lịch, với phần lễ diễn ra tại nghĩa địa cá ông, ghềnh Bàn Than ông Đụn, bà Che, xem hoạt động hội như đua thuyền, lắc thúng, chạy, hát bả trạo...) - Làng nghề làm xơ dừa - Thưởng thức ẩm thực

Ngoài ra, du lịch kết hợp với những trải nghiệm văn hóa ẩm thực không chỉ làm tăng giá trị chuyến đi cho khách du lịch mà còn là cơ hội để quảng bá hình ảnh và góp phần phát triển kinh tế của địa phương. Do đó, cần phải tăng cường khai thác văn hóa ẩm thực trong các hoạt động du lịch như đưa các món ăn đặc trưng vào các chương trình du lịch, kết hợp phục vụ ẩm thực trong khai thác loại hình homestay, tổ chức cho khách du lịch học tập hoặc cùng tham gia chế biến các đặc sản của người dân nơi đây...

2.3.3. Quy hoạch và kêu gọi đầu tư vào các điều kiện đón tiếp khách

Khi vấn đề về giao thông được khắc phục, việc kêu gọi đầu tư và đồng hành của các doanh nghiệp vào sự phát triển du lịch sẽ khả quan hơn, học tập áp dụng mô hình phục vụ du lịch tại Cù Lao Chàm có lẽ phần nào có sự tương đồng tại xã đảo Tam Hải này.

Với dịch vụ lưu trú sẽ phát triển dịch vụ homestay, vận động người dân đưa nhà của mình vào phục vụ khách, đồng thời với đó là sự hướng dẫn thực hiện đảm bảo các cơ sở vật chất cần thiết và cơ bản trong đón khách như phải có nhà vệ sinh, nhà tắm sạch sẽ, an toàn, giường ngủ có màn, chăn, đệm, quạt điện dành riêng cho khách. Bên cạnh đó sẽ có hoạt động đi kèm như cho thuê các dịch vụ đơn giản phục vụ việc sinh hoạt và cắm trại qua đêm tại hòn Mang và hòn Dừa. Sẽ xây dựng một số nhà vệ sinh và tắm trên đảo cho khách, cho thuê lều ngủ, một số vật dụng nấu nướng đơn sơ cho khách.

Dịch vụ ăn uống và các dịch vụ khác: Có thể kết hợp cho các homestay thực hiện các dịch vụ ăn uống, cho thuê xe máy, giặt đồ và cả dịch vụ đưa khách sang các hòn đảo hoặc lênh đênh trên biển trải nghiệm cuộc sống làm ngư dân. Phát triển một số nhà hàng hiện đại phục vụ các món ăn đặc sản nơi đây như mực com, mực nái, ghe, cua, nhòng, các loại cá hồng, mú, tôm hùm... Hệ thống nhà hàng này đảm bảo tiện nghi chứ không cần phải đầu tư sang trọng sẽ làm mất không gian làng chài yên ả nơi đây.

2.3.4. Nâng cao chất lượng nguồn nhân lực du lịch và vận động người dân chuyển sang làm du lịch

Tuyên truyền cho người dân biết được lợi ích của việc phát triển du lịch sẽ đem lại cuộc sống ổn định hơn, đồng thời góp phần bảo vệ nguồn tài nguyên biển. Từ đó sẽ hướng dẫn người dân chuyển dần sang làm du lịch, mời các chuyên gia du lịch về đào tạo những kỹ năng, việc làm cơ bản cho người dân từ công tác phục vụ homestay và đặc biệt là “ hướng dẫn viên” du lịch, bởi với bản chất hiền hòa, chân chất, thân thiện và nghiêm nhiên con người nơi đây cũng được xem là “ tài nguyên” đặc sắc, đặc trưng của vùng biển này, chính vì thế người dân - trở thành các hướng dẫn viên du lịch sẽ góp phần làm tăng thêm tính đặc sắc cho tài nguyên du lịch tại xã đảo Tam Hải này. Hoặc có thể tổ chức cho các hộ đăng ký phục vụ du lịch tham quan các mô hình homestay và hướng dẫn tại Cù Lao Chàm để phân ánh chân thực và dễ thực hiện hơn.

2.3.5. Đầu tư hệ thống xử lý rác thải và bảo vệ môi trường

Về lâu dài, theo đà phát triển của xã hội, khối lượng chất thải ngày càng nhiều, nên cần có phương án xử lý thích hợp để tránh khỏi tình trạng ô nhiễm và tạo hệ thống bãi biển sạch đẹp phát triển dịch vụ tắm biển và bền vững hệ sinh thái, môi trường nơi đây.

Bên cạnh đó, cần phải tuyên truyền, vận động người dân Tam Hải nâng cao ý thức hơn nữa trong việc bảo vệ môi trường xanh, sạch, đẹp cho xã đảo.

Vận động hoặc tổ chức các hoạt động sáng tạo tạo sự khác biệt về việc bảo vệ môi trường tại đây như Cù Lao Chàm nổi tiếng là vùng đảo không túi ni lông, không rác thải công nghiệp...

2.3.6. Phát triển du lịch đi đôi với bảo tồn các làng nghề truyền thống

Việc đưa nghề truyền thống vào khai thác trong hoạt động du lịch là yêu cầu cấp thiết nhằm đa dạng hóa sản phẩm, đáp ứng nhu cầu đa dạng từ phía du khách, đồng thời góp phần “vực dậy và nuôi sống” các làng nghề truyền thống vốn đang dần “chết iu” nơi đây. Trước hết, cần khôi phục lại làng nghề thủ công đan lát từ vỏ dừa và kết hợp với các thứ phẩm từ dừa để tạo ra các sản phẩm làm quà lưu niệm cho khách đem về sau chuyến tham quan. Tiếp tục khuyến khích người dân duy trì nghề làm nước mắm- đăng ký và quảng bá thương hiệu nước mắm bà Chung và nhiều thương hiệu nước mắm khác, ngoài ra còn duy trì các nghề làm muối, làm cá khô, tôm khô đảm bảo vệ sinh và mang hương vị riêng của Tam Hải vừa để cho du khách tham quan, trải nghiệm và cả mua về làm quà. Đối với nghề chài lưới, trong mỗi chuyến đi biển của ngư dân có thể kết hợp tổ chức cho khách tham gia trải nghiệm thú vị về nghề đánh bắt thủy sản để hiểu thêm về cuộc sống của người dân xã đảo.

2.3.7. Công tác tuyên truyền và quảng bá

Tam Hải với nhiều tiềm năng du lịch có giá trị nhưng ít được du khách biết đến. Do đó, cần đầu tư hơn nữa cho hoạt động tuyên truyền và quảng bá sản phẩm du lịch và hình ảnh của xã đảo Tam Hải, cụ thể như sau:

- Nên đầu tư website cung cấp các thông tin và hình ảnh về các dịch vụ du lịch như: các điểm du lịch hấp dẫn, các dịch vụ lưu trú, các dịch vụ ăn uống để khách lựa chọn.
- Xây dựng video clip giới thiệu về du lịch Tam Hải và đăng trên các phương tiện thông tin đại chúng, trang website của một số công ty lữ hành và các trang mạng xã hội.
- Viết bài báo, ảnh, phóng sự đăng trên các tạp chí, trang báo và trang mạng xã hội.
- Thiết kế các ấn phẩm, tranh ảnh cung cấp cho khách du lịch vừa giúp cung cấp thông tin cho khách vừa là công cụ để quảng bá đến các du khách khác.
- Đẩy mạnh hoạt động quảng bá thông qua hình thức truyền miệng. Tạo mối quan hệ với các khách đã từng đến với Tam Hải để họ có thể giới thiệu thông tin và thuyết phục bạn bè, người thân, đồng nghiệp... đến với Tam Hải.
- Liên kết, tạo mối quan hệ với các công ty lữ hành để đưa nguồn khách đến với Tam Hải, đồng thời tranh thủ ý kiến của họ về sản phẩm, dịch vụ tại địa phương.

3 . Kết luận

Để Tam Hải trở thành một điểm nhấn du lịch Quảng Nam trên cơ sở khai thác những giá trị riêng có của Tam Hải thì cần thiết phải có ngay những hành động từ bây giờ với sự kết hợp đồng đều và có trách nhiệm giữa ba nhà “nhà nước - nhà doanh nghiệp - nhà dân”. Cần phải khẳng định rằng, Tam Hải vẫn đang bảo lưu một hệ giá trị tài nguyên tự nhiên và nhân văn vô cùng đặc sắc, đậm chất biển. Thế nhưng tình trạng khai thác manh mún, tự phát với nhiều bất cập từ hệ thống giao thông đến cơ sở hạ tầng đang là thách thức mà du lịch Tam Hải cần phải giải quyết triệt để. Giải pháp đưa ra để phát triển du lịch Tam Hải tập trung vào những vấn đề chủ yếu như: nhấn mạnh đến ưu tiên đầu tư giao thông, đa dạng hóa các sản phẩm, đồng thời nâng cao các điều kiện về lưu trú, ăn uống, hướng dẫn khách... Hy vọng đây sẽ là một trong những gợi ý góp phần đưa Tam Hải sang diện mạo mới trong bản đồ du lịch Quảng Nam nói riêng và du lịch biển miền Trung nói chung.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ VHTT&DL - Tổng cục du lịch, *Bộ tài liệu bồi dưỡng kiến thức định kỳ cho hướng dẫn viên*, tháng 5/2014, tr.3.
- [2] Phòng Tài nguyên và Môi trường huyện Núi Thành (2014), *Báo cáo đánh giá hiện trạng xã thái và đề xuất quản lý, bảo vệ rừng ngập nước vùng An Hòa, huyện Núi Thành*
- [3] Nguyễn Thăng Long (2009), “Cá Ông trong đời sống tinh thần của ngư dân biển ở miền Trung Việt Nam”, *Nhận thức về miền Trung Việt Nam: Hành trình 10 năm tiếp cận*, Huế: Nxb. Thuận Hóa.
- [4] Hà Thị Phước, Lê Thọ Quốc (2015), “ *Di sản văn hóa vùng biển Tam Hải (Quảng Nam) trong bối cảnh hội nhập và phát triển du lịch*”, Kỷ yếu Hội thảo, Đại học Quảng Nam.
- [5] Lê Thái Khương (1970), *Du lịch kỹ nghệ tam đẳng - Tourism in Vietnam*, Sài Gòn: Nxb. Minh Hà
- [6] Viện Hải dương học, viện KH&CN Việt Nam(2008), Báo cáo tổng hợp kết quả thực hiện kế hoạch dự án năm 2008, Áp dụng bước 3, 4, 5 mô hình quản lý tổng hợp đới bờ cho tỉnh Quảng Nam, *Xây dựng mô hình phục hồi hệ sinh thái rạn san hô*, tr.168, Hà Nội.
- [7]<http://www.hoianrt.vn/tin-tuc/binh-luan-nhan-dinh/du-lich-cu-lao-cham-trachnhiem-dong-hanh-cua-doanh-nghiep.html>
- [8]<http://vccinews.vn/proproj/17/index.html>
- [9]<http://dulichtamhai.com/tam-hai-hon-ngoc-tho-cho-mai-giua/>

**Title: THE CURRENT STATUS AND SOLUTIONS TO DEVELOP
TOURISM IN TAM HAI ISLAND COMMUNE, NUI THANH DISTRICT,
QUANG NAM PROVINCE**

BUI THI TIEN
HO THI THANH LY
Quang Nam University

Abstract: *Quang Nam is not only known as “a place with two World Heritage Site”, but it is also famous for its many beautiful beaches, such as Cu Lao Cham, An Bang, Cua Dai, Binh Minh, Ha My, Tam Thanh beach and especially Tam Hai... Compared with other beach tourist destinations in Quang Nam, Tam Hai has been preserving the unique value of tourism resources. However, there are still many inadequacies in the tourism development such as: tourism management policy, the level of exploitation of tourism resource ... Based on the awareness of potential tourism and the current status of tourism in Tam Hai, the article initially proposed a number of solutions in order to improve the quality of tourism here.*

Keywords: *Tourism, Tam Hai island commune, Bich Hoa Tam Hai village*

